

Μορφολογία – Ανατομία Φυτών

1

Το άνθος

Huernia comfusa.

Παναγιωτάκης
Γιώργος

Το φυτικό βασίλειο

Χωρίς αγγειακό σύστημα

Βρύα

Με αγγειακό σύστημα (τραχεόφυτα)

Παράγουν σπόρια

Παράγουν σπέρματα

Γυμνόσπερμα

Αγγειόσπερμα

Δικοτυλήδονα

Μονοκοτυλήδονα

Τρόποι αναπαραγωγής αγγειόσπερμων

Εγγενής αναπαραγωγή

Αγενής αναπαραγωγή

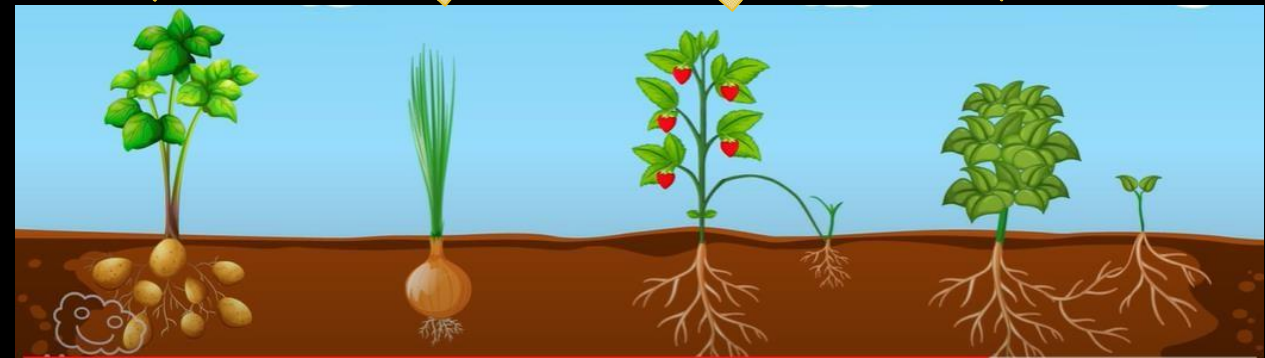

βλαστοκόνδυλος

βολβός

στόλωνας

ρίζωμα

[www.youtube.com/watch?app=desktop
&v=K0SNi5yCtvU](http://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=K0SNi5yCtvU)

Ποιος ο ρόλος των
ανθέων;

**Γιατί τα φυτά έχουν
διάφορα σχήματα/
χρώματα/
αρώματα;**

Το άνθος

Αναπαραγωγικά όργανα των αγγειόσπερμων φυτών

- Ρόλος** ➤ Επιτελούν την φυλετική αναπαραγωγή
- Παράγουν αρσενικούς και θηλυκούς γαμέτες
  - Προσελκύουν επικονιαστές
  - Παρέχουν ευνοϊκό περιβάλλον για την γονιμοποίηση

Το άνθος

- ❑ Μορφή άνθους
- ❑ Τύποι άνθεων
- ❑ Ταξιανθίες
- ❑ Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων
- ❑ Επικοινωνία των αγγειόσπερμων
- ❑ Γονιμοποίηση των αγγειόσπερμων

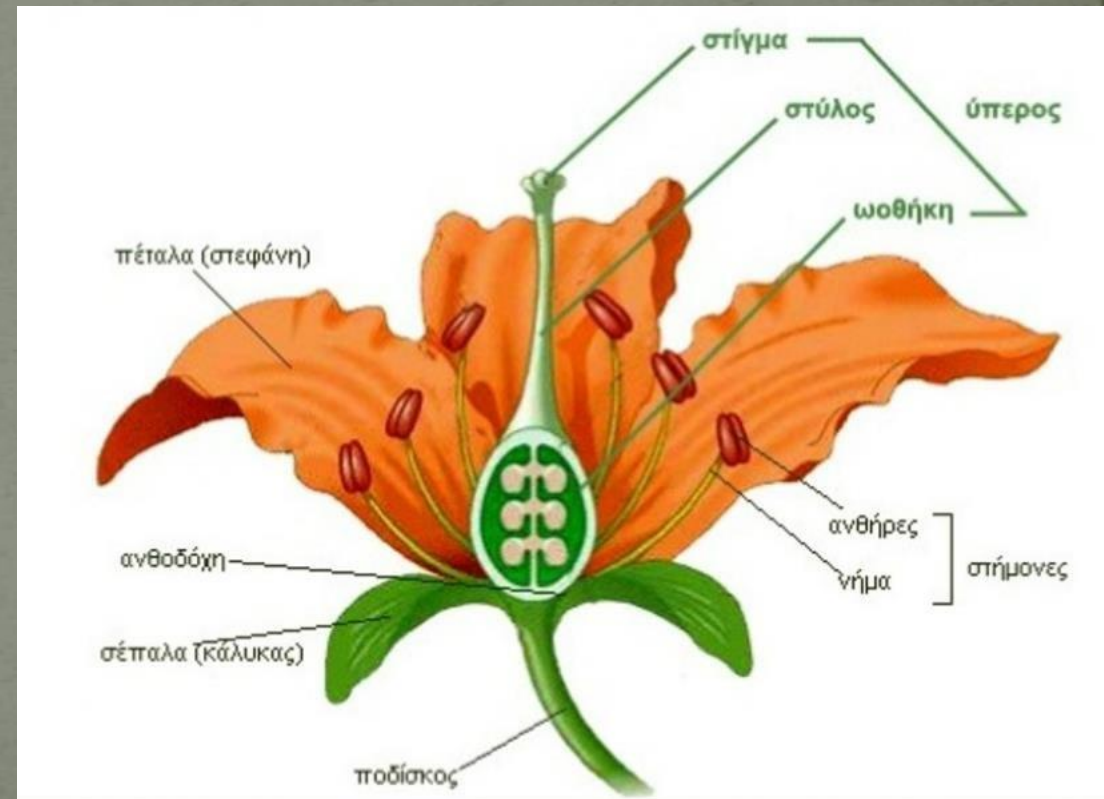
Γιατί είναι σημαντική η γνώση του άνθους
των φυτών;

Τα μέρη του άνθους

- **Ποδίσκος** = επιμήκης στέλεχος πάνω στο οποίο αναπτύσσεται το άνθος
- **Ανθοδόχη** = η βάση του άνθους

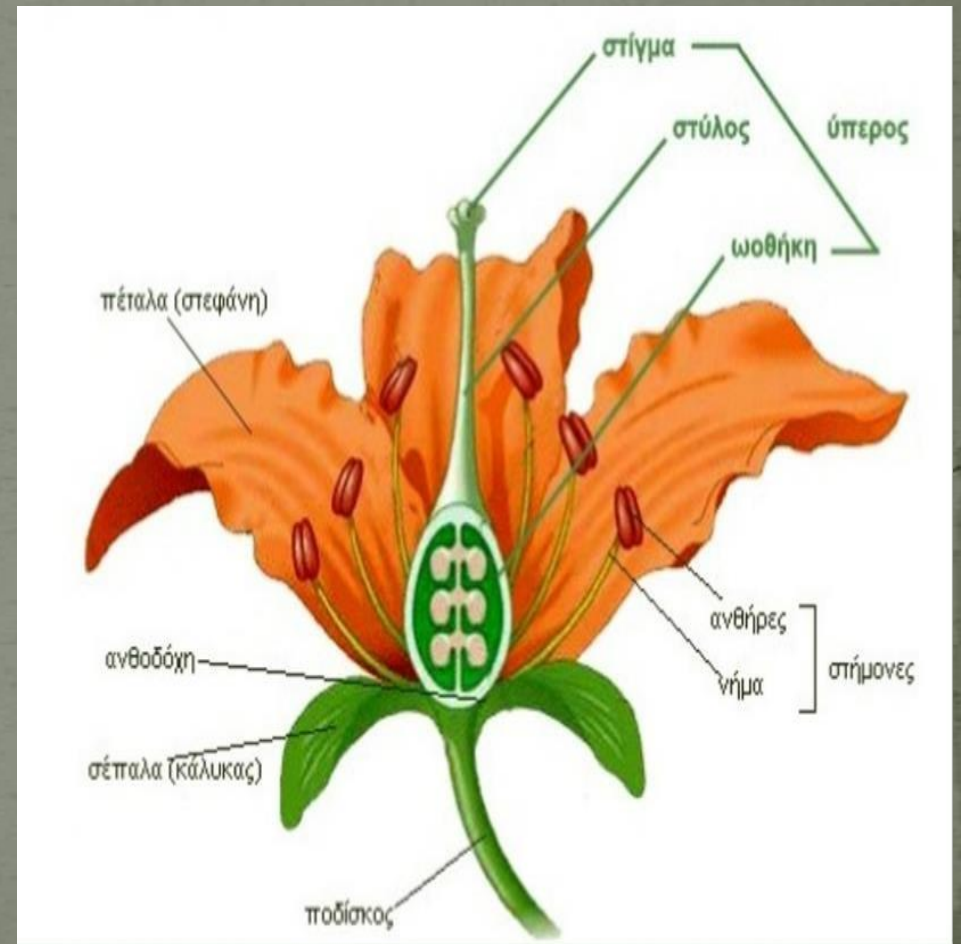
Η ανθοδόχη για πολλά άνθη (ανθίδια) σε μαργαρίτα

Τα μέρη του άνθους

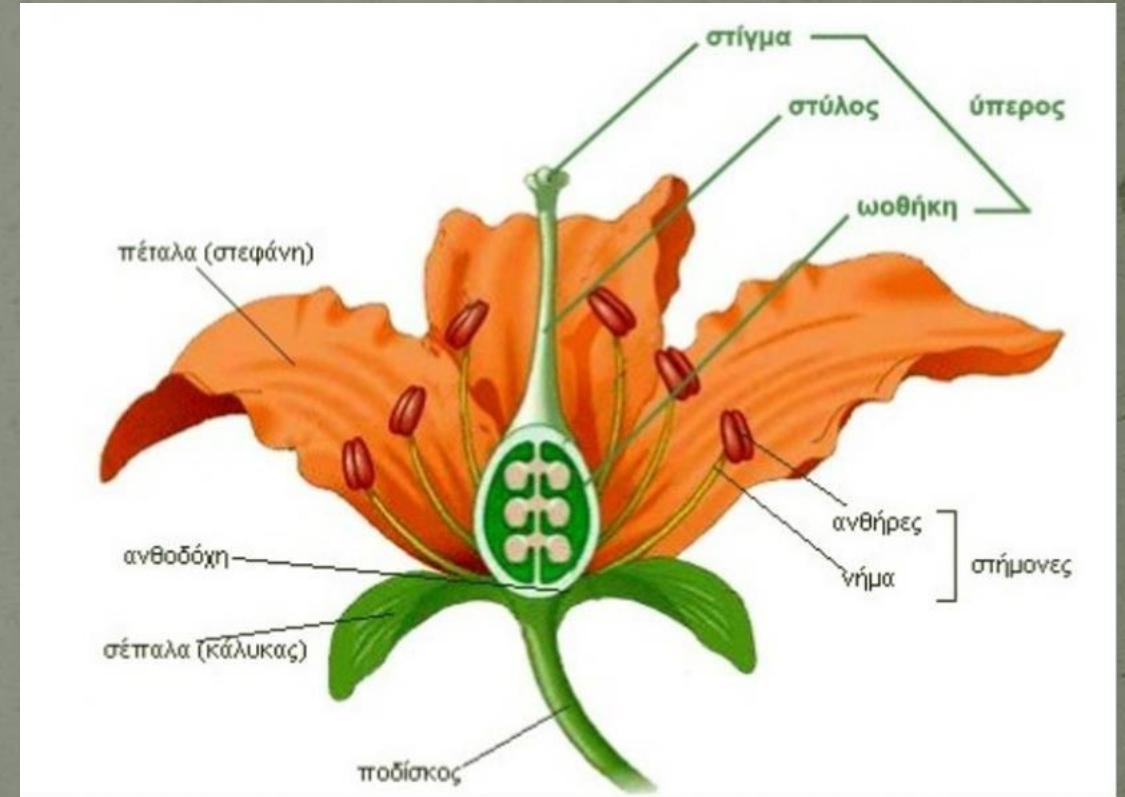
➤ **Σπονδυλώματα** (= μέρη από τα οποία αποτελούνται τα άνθη)

- **Σέπαλα**
- **Πέταλα**
- **Στήμονες**
- **Καρπόφυλλα**

Τα μέρη του άνθους

- **Σέπαλα** = Εξωτερικό ανθικό τμήμα
Όλα τα σέπαλα συνιστούν τον **κάλυκα**
- **Πέταλα** = Μέσα από τα σέπαλα
Όλα τα πέταλα συνιστούν την **στεφάνη**
- Πέταλα + σέπαλα = **περιάνθιο**
(Άγωνα μέρη άνθους)

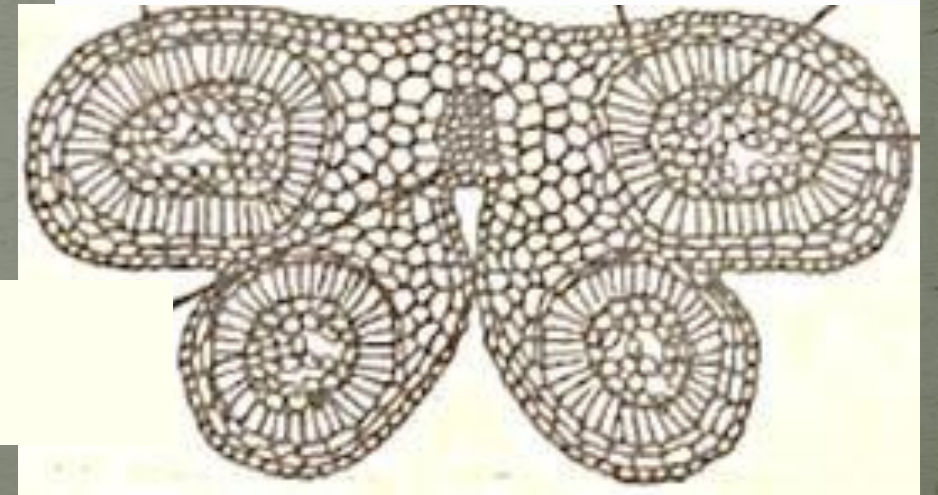
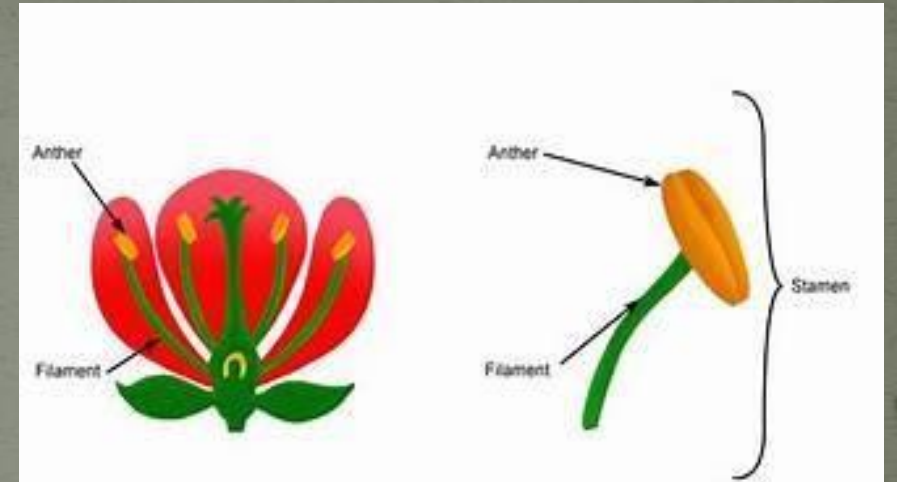

Γόνιμο μέρος άνθους

➤ Στήμονες =

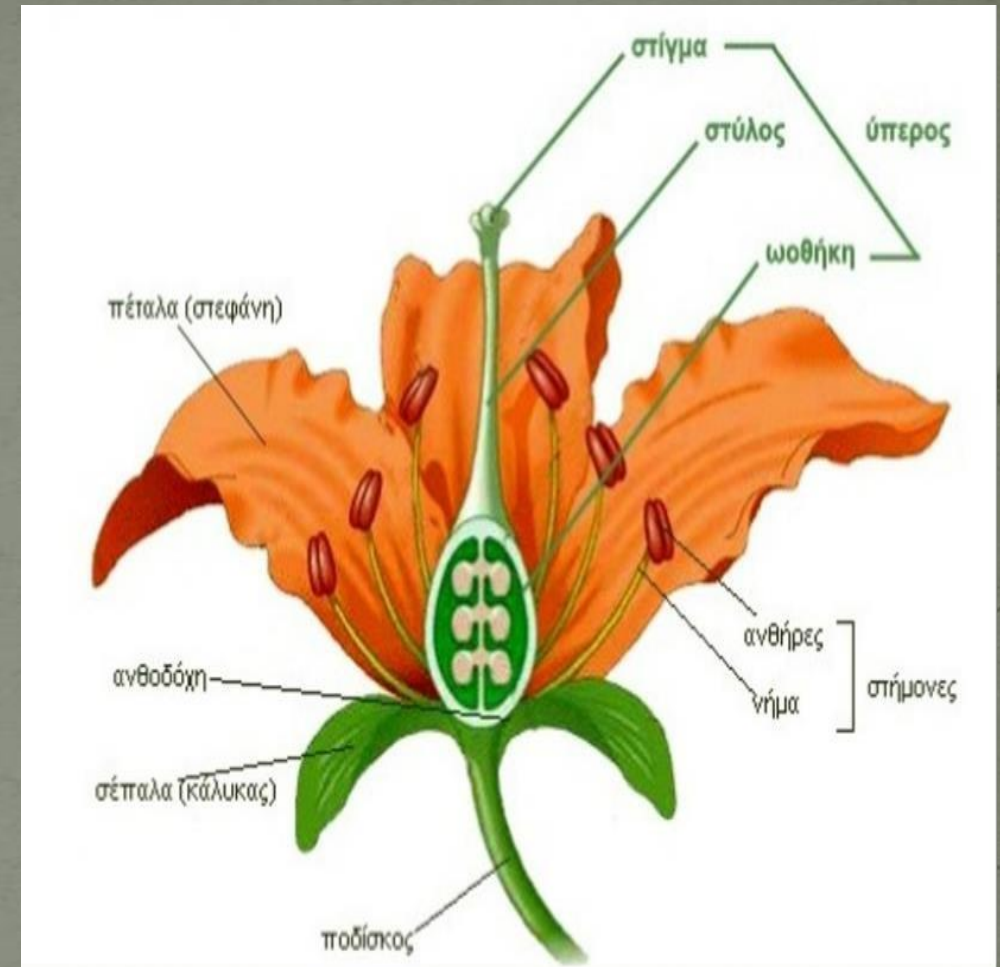
- ❑ Αρσενικό τμήμα του άνθους ♂
- ❑ Το σύνολό τους ονομάζεται **ανδρείο**
- ❑ Αποτελείται από το **νήμα** και τον **ανθήρα**
- ❑ Κάθε ανθήρας αποτελείται από δύο λοβούς
- ❑ Κάθε λοβός περιλαμβάνει δύο γυρεόσακκους (φέρουν γυρεόκοκκους)

Μικροσποριογένεση = Δημιουργία ώριμου γυρεόκοκκου

➤ Καρπόφυλλα

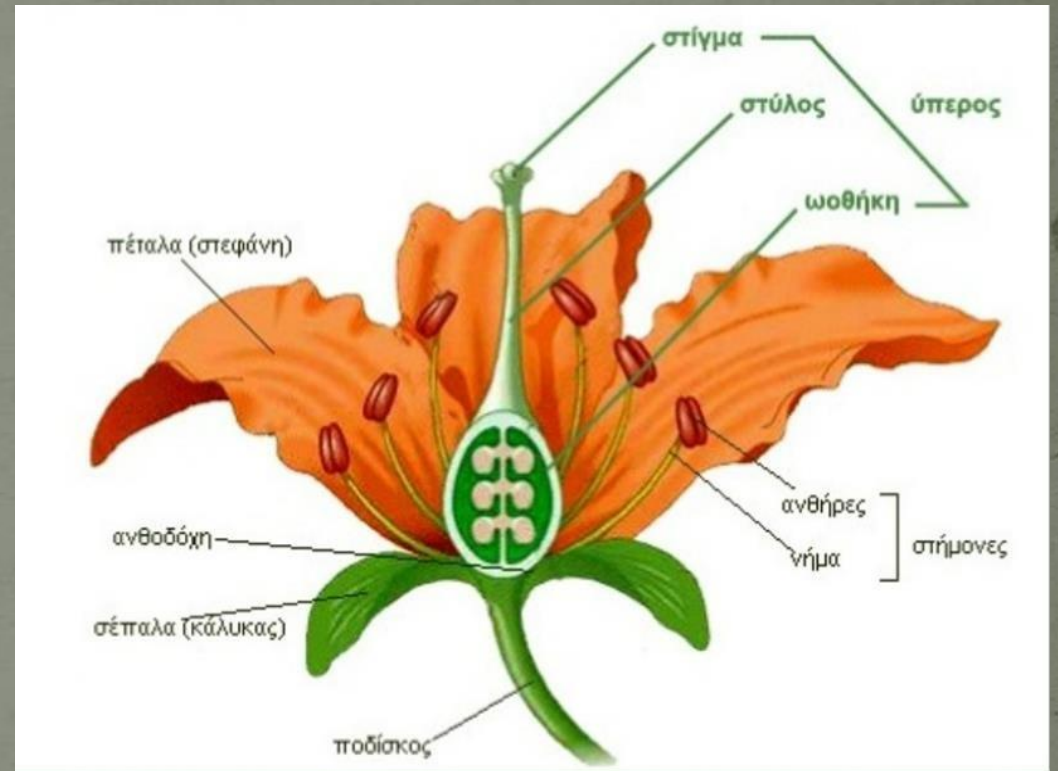
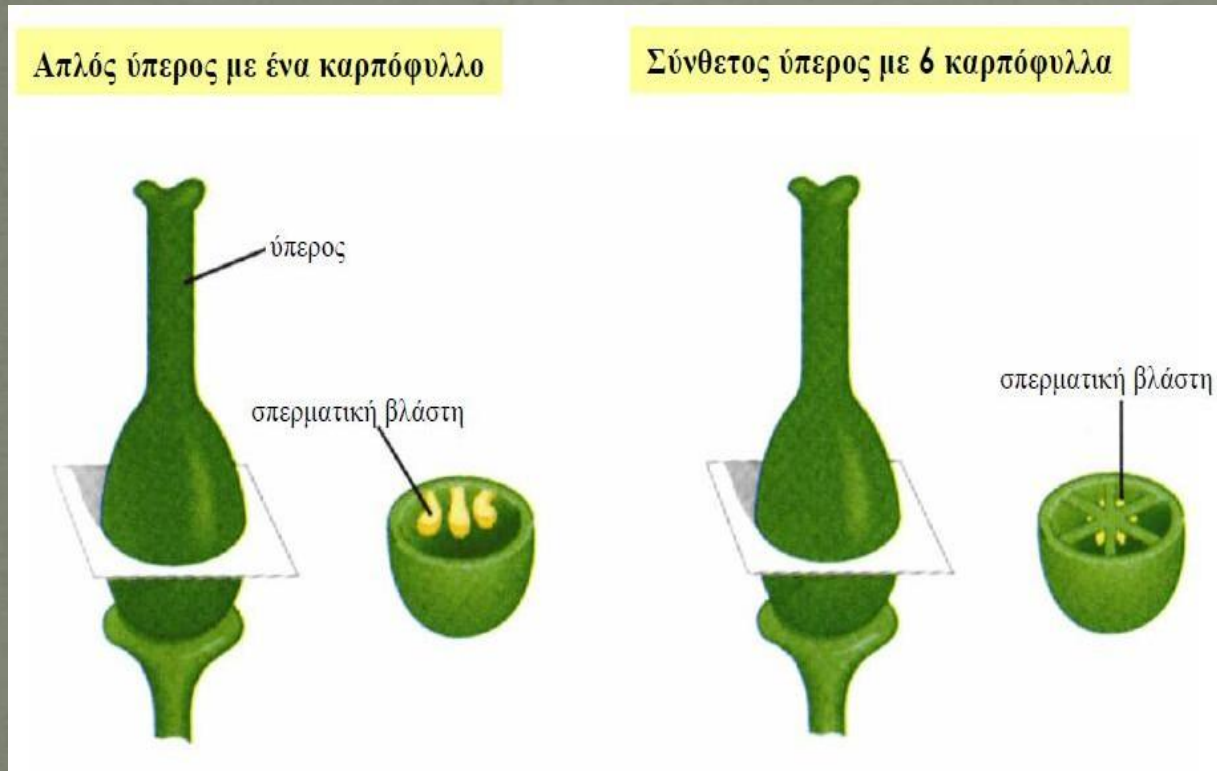
- ❑ Θηλυκό τμήμα άνθους (γυναικείο) ♀
- ❑ Αποτελείται από τρία τμήματα: στίγμα, στύλος και ωοθήκη
- ❑ Διογκωμένο κατώτερο τμήμα του = **Ωοθήκη**
- ❑ Στέλεχος = **στύλος** και στην κορυφή του το **στίγμα**
- ❑ Το μακροβιότερο τμήμα του άνθους

Μακροσποριογέννεση = Διαδικασία σχηματισμού ωοκύτταρου

Τα μέρη του άνθους

➤ Καρπόφυλλα

Ο ύπερος μπορεί να αποτελείται από ένα (απλός) ή πολλά (σύνθετος) καρπόφυλλα

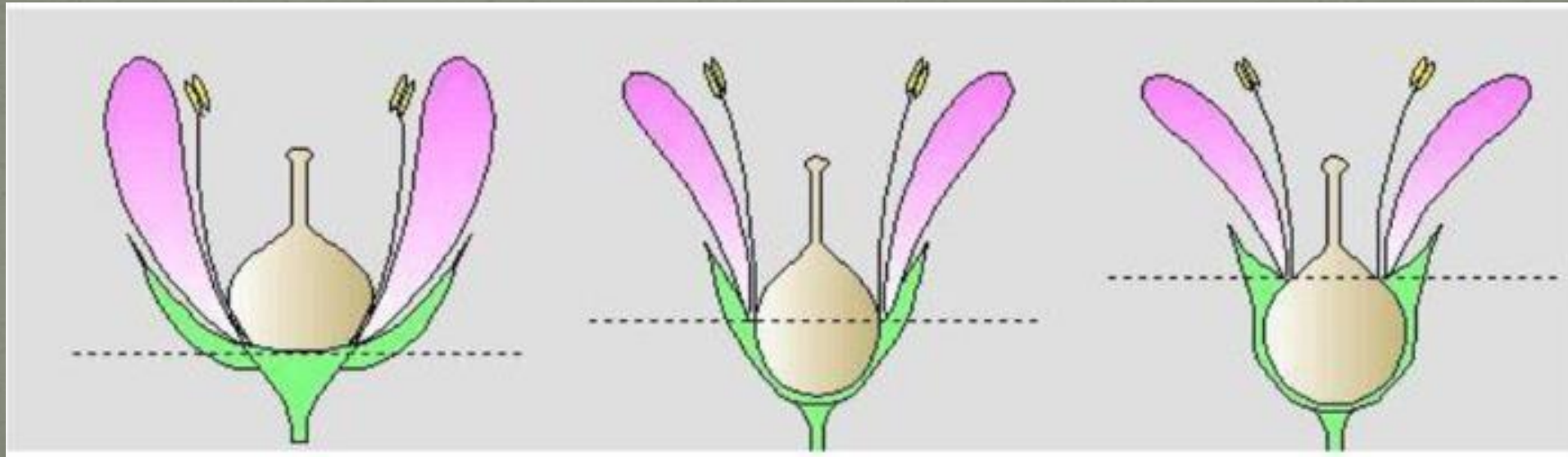
Τύποι ανθέων

- Ανάλογα με θέση ωοθήκης σε σχέση με υπόλοιπα σπονδυλώματα

υπόγυνο

περίγυνο

επίγυνο

➤ Ανθικός τύπος

□ Σχηματική απόδοση της μορφής του άνθους

1^ο Παράδειγμα: $K_5\Sigma_5A_{10}\Gamma_5$

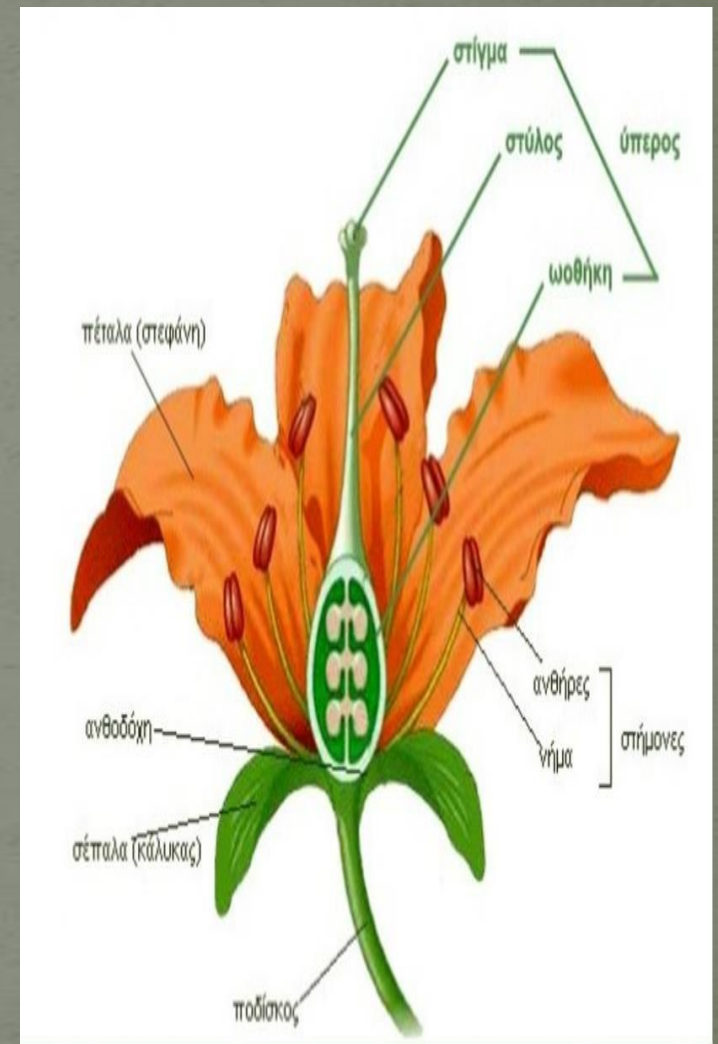
K = κάλυκας

Σ = στεφάνη

A = ανδρείο

Γ = Γυναικείο

Χρήση συμβόλων π.χ. $\bigcirc$, * κ.ά. φανερώνει ένωση κάποιων μερών σπονδυλωμάτων, επίπεδο συμμετρίας, θέση ωοθήκης

Ηλίανθος

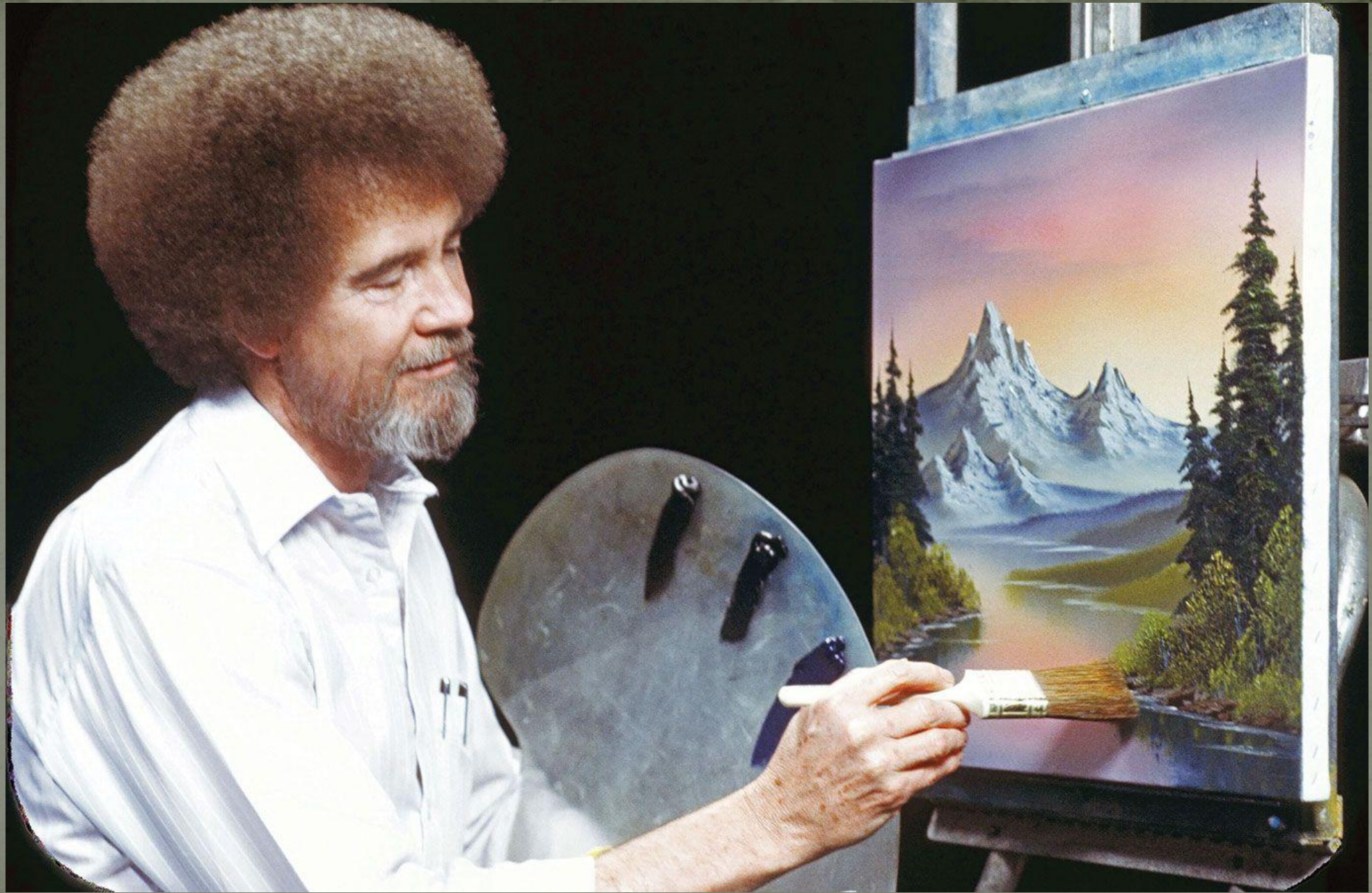
● *Κ(5)Σ(5)Α(5)Γ(2)

- 5 ΣΕΠΑΛΑ ενωμένα
- 5 ΠΕΤΑΛΑ ενωμένα
- 5 ΑΝΘΗΡΕΣ ενωμένοι
- 2 ΚΑΡΠΟΦΥΛΛΑ ενωμένα
- * **ΑΚΤΙΝΟΜΟΡΦΟ ΑΝΘΟΣ**

Τύποι ανθέων

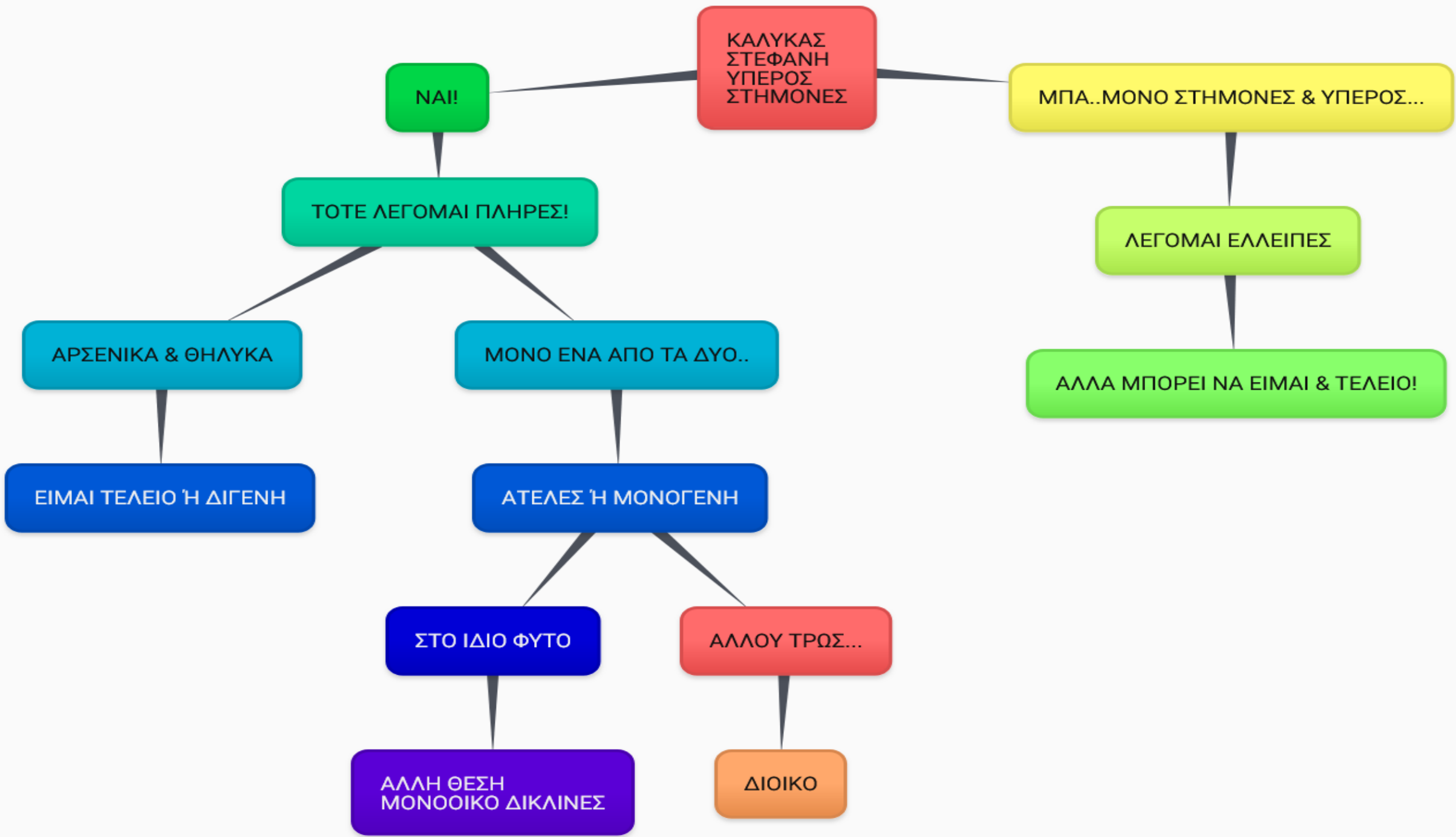
- ❑ **Τέλειο** = φέρει στήμονες και καρπόφυλλα
- ❑ **Ατελής** = απουσιάζουν στήμονες ή καρπόφυλλα
- ❑ **Ακέραιο** = διαθέτει όλα τα επιμέρους τμήματά του
- ❑ **Ελλιπές** = απουσιάζει έστω και ένα επιμέρους τμήμα του
- ❑ **Αρσενικό** = φέρει μόνο στήμονες
- ❑ **Θηλυκό** = φέρει μόνο καρπόφυλλα
- ❑ **Ερμαφρόδιτο** = φέρει στήμονες και καρπόφυλλα

Τύποι φυτών με βάση τον τύπο άνθους

Άρα:

- **Μόνοικο φυτό** = το ίδιο φυτό φέρει άνθη και των δύο φύλων (μονοκλινές)
- **Δίοικο φυτό** = αρσενικά και θηλυκά άνθη σε διαφορετικό φυτό (δικλινές)
- **Τρίοικα** = φέρει θηλυκά, αρσενικά και **ερμαφρόδιτα** άνθη σε διαφορετικά φυτά

Τύποι φυτών με βάση τον τύπο άνθους

- ❑ **Μόνοικο φυτό** = το ίδιο φυτό φέρει άνθη και των δύο φύλων
- ❑ **Δίοικο φυτό** = αρσενικά και θηλυκά άνθη σε διαφορετικό φυτό
- ❑ **Τρίοικα** = φέρει θηλυκά, αρσενικά **και ερμαφρόδιτα** άνθη σε διαφορετικά φυτά
- ❑ **Ανδρομόνοικο** = φέρει αρσενικά **και ερμαφρόδιτα** άνθη στο ίδιο φυτό
- ❑ **Ανδροδίοικο** = φέρει αρσενικά σε ένα φυτό **και ερμαφρόδιτα** άνθη σε άλλο φυτό
- ❑ **Γυνομόνοικο** = φέρει θηλυκά **και ερμαφρόδιτα** άνθη στο ίδιο φυτό
- ❑ **Γυνοδίοικο** = φέρει θηλυκά σε ένα φυτό **και ερμαφρόδιτα** άνθη σε άλλο φυτό

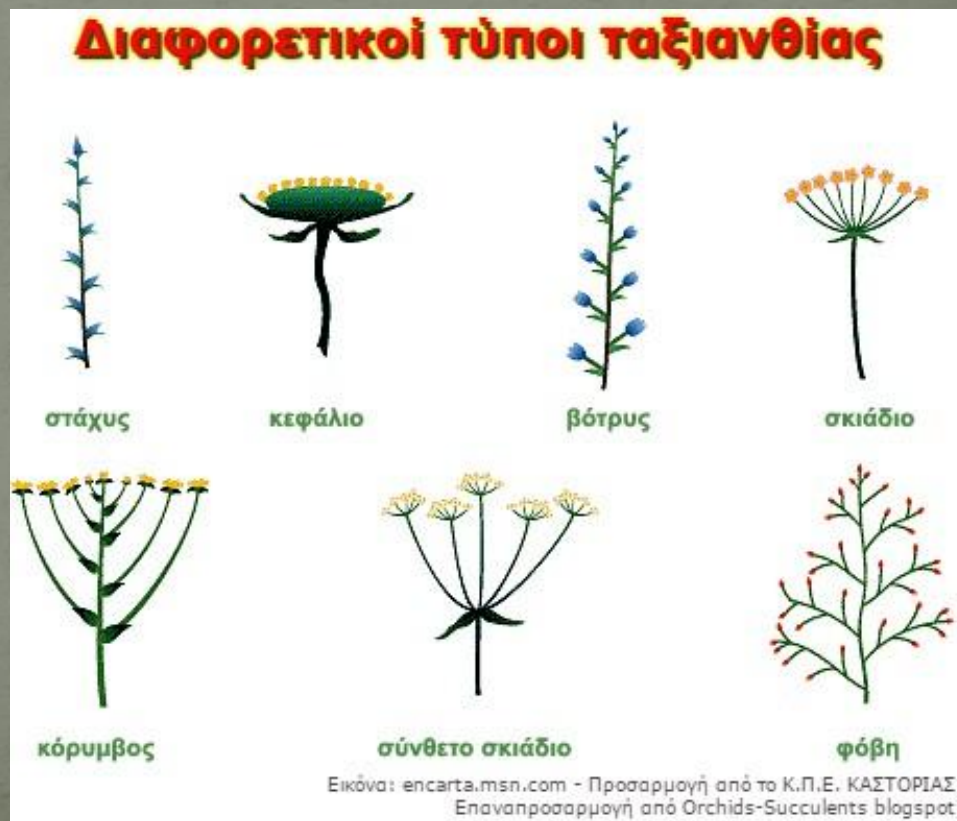
- Ερμαφρόδιτα: Ντομάτα
- Μόνοικο δικλινές: Καλαμπόκι
- Δίοικο: Ακτινίδιο
- Τρίοικο: Ευκάλυπτος (σπάνιο φαινόμενο)
- Ανδρομόνοικο: *Solanum carolinense* (μοιάζει με αγριοντοματιά)
- Ανδροδίοικο: Μελία
- Γυνομόνοικο: *Silene vulgaris* (Φούσκα)
- Γυνοδιοικό: Θυμαρί

Ταξιανθίες

- Άθροισμα ανθών τοποθετημένων σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό σχέδιο

**Βοτρυώδεις ταξιανθίες
(τσαμπί)**

Κυματώδεις ταξιανθίες

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

- Η ταξιανθία αναπτύσσεται με διαδοχική άνθηση των πλευρικών αξόνων της με κατεύθυνση από τη βάση προς την κορυφή

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

➤ Βότρυς

Άνθη διατεταγμένα στον κεντρικό άξονα με σχετικά μεγάλους ποδίσκους

Aloe gracilis

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

➤ Φόβη

Βότρυς με πλευρική διακλάδωση

Βρώμη

Ταξιανθίες

Βοτρωώδεις ταξιανθίες

➤ Κόρυμβος

Βότρυς με μεγάλους ποδίσκους και πεπλατυσμένη κορυφή (μηλιά, αχλαδιά)

Μηλιά (*Malus domestica*)

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

➤ Στάχυς

Βότρυς με πολύ μικρούς ποδίσκους

Σιτάρι
(*Triticum aestivum*)

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

➤ Σκιάδιο

Οι ποδίσκοι φαίνονται ότι προσφύονται στο ίδιο σημείο

Κερασιά
(*Prunus avium*)

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

➤ Σύνθετο σκιάδιο

Από την κορυφή κάθε ποδίσκου ξεκινούν άλλοι ποδίσκοι

καρότο

Ταξιανθίες

Βοτρυώδεις ταξιανθίες

➤ Κεφάλιο

Κοντός άξονας ταξιανθίας, άνθη σε πυκνή διάταξη στην κορυφή του σχεδόν κατευθείαν χωρίς ποδίσκους

ηλίανθος

Ταξιανθίες

Κυματώδεις ταξιανθίες

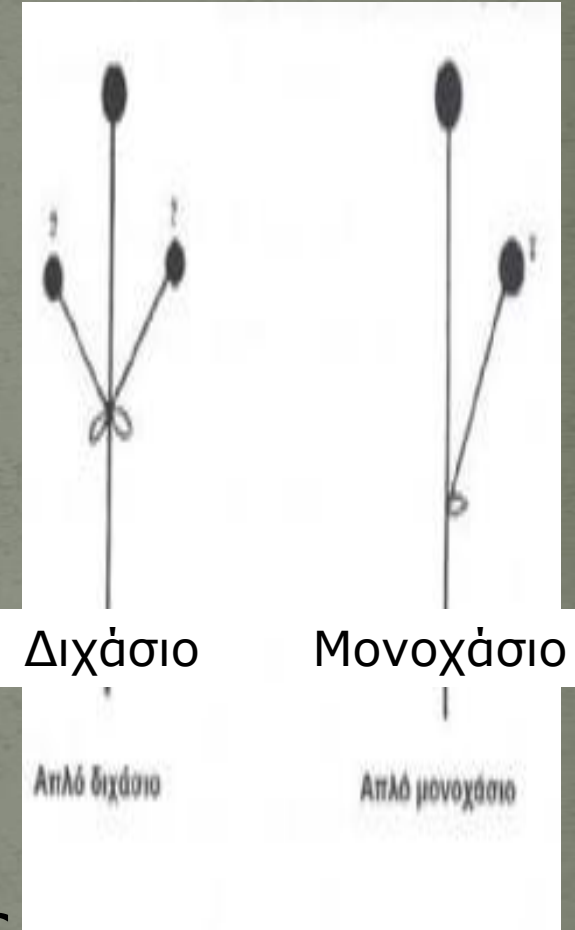
- Στην κορυφή σχηματίζεται νωρίς ένα άνθος → σταμάτημα ανθοφορίας κύριου άξονα και συνέχιση ανθοφορίας σε πλευρικούς άξονες
- Συμποδική ανάπτυξη

➤ Διχάσιο

Ανάπτυξη δύο πλευρικών οφθαλμών προς αντίθετες κατευθύνσεις, από τον καθένα αναπτύσσονται άλλοι δυο κ.ο.κ.

➤ Μονοχάσιο

Ανάπτυξη ενός πλευρικού οφθαλμού προς αντίθετες κατευθύνσεις, από τον καθένα αναπτύσσονται άλλοι δυο κ.ο.κ.

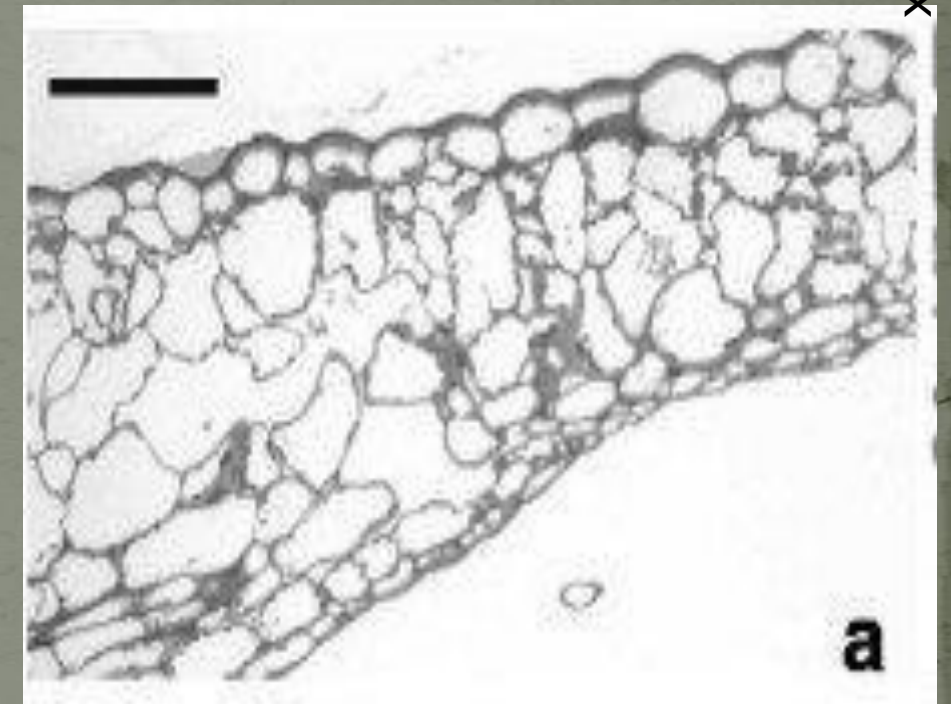
Το άνθος

- ❑ Μορφή άνθους
- ❑ Τύποι άνθων και ωοθηκών
- ❑ Ταξιανθίες
- ❑ Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων
- ❑ Επικοινωνία των αγγειόσπερμων
- ❑ Γονιμοποίηση των αγγειόσπερμων

Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων

➤ Σέπαλα - Πέταλα

- Ανατομικά μοιάζουν με τα κανονικά φύλλα
- Περιβάλλονται από την επιδερμίδα (λεπτότοιχα επιδερμικά κύτταρα + τριχώματα και εκκριτικές δομές)
- Μεσόφυλλο από παρεγχυματικά κύτταρα σε διάταξη σπογγώδους παρεγχύματος
- Σέπαλα πράσινα λόγω παρουσίας χλωροπλαστών στα κύτταρα μεσοφύλλου
- Πέταλα χρωματιστά λόγω παρουσίας χρωμοπλαστών στα κύτταρα μεσοφύλλου — αναλογία ανθοκυάνων και καροτενοειδών δίνουν τελικό χρώμα πετάλων
- Αγωγός ιστός υποβαθμισμένος, χωρίς σκληρέγχυμα

Εικόνα από οπτικό μικροσκόπιο εγκάρσιας τομής από σέπαλα τομάτας

Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων

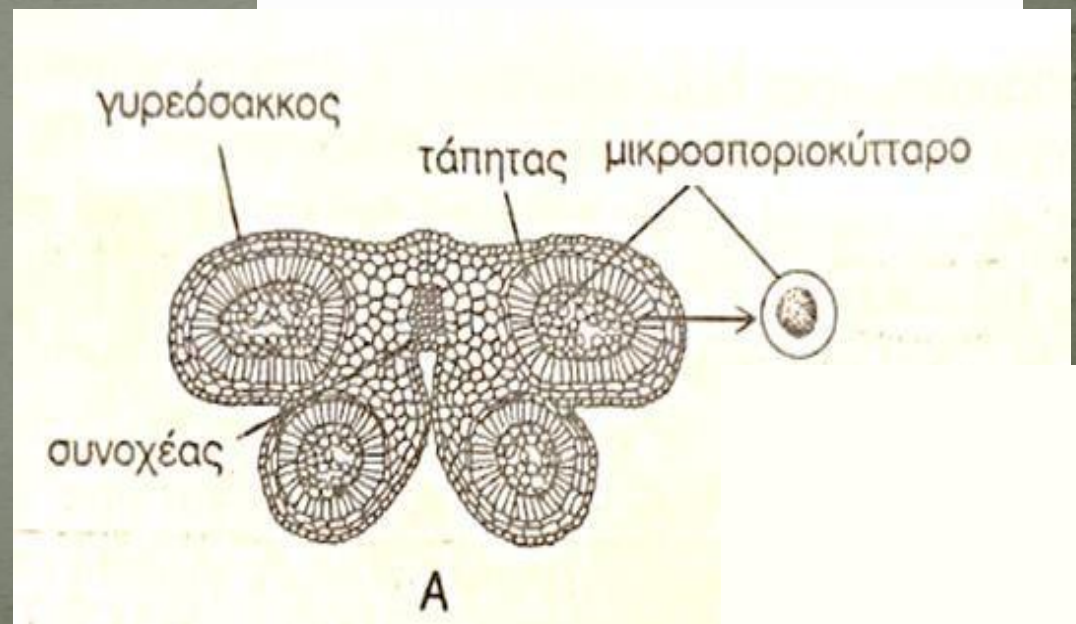
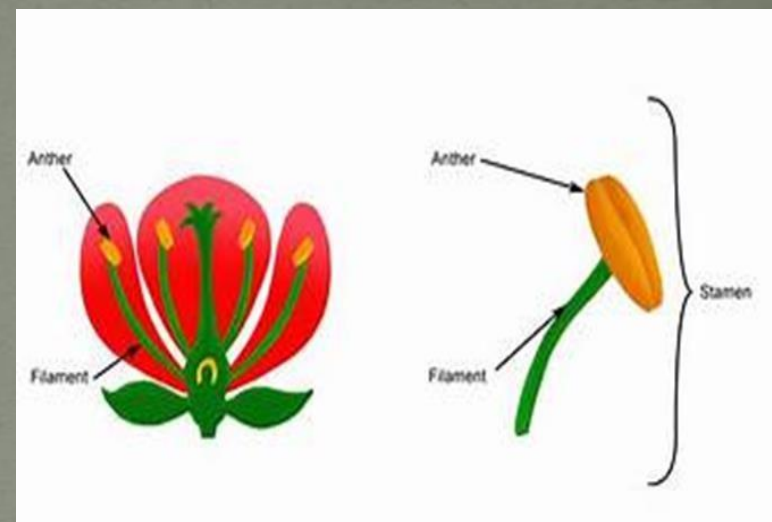
➤ Στήμονες

➤ Νήμα:

Λεπτότοιχα επιδερμικά +
παρέγχυμα + ξυλοκεντρική
ηθμαγγειώδη δεσμίδα

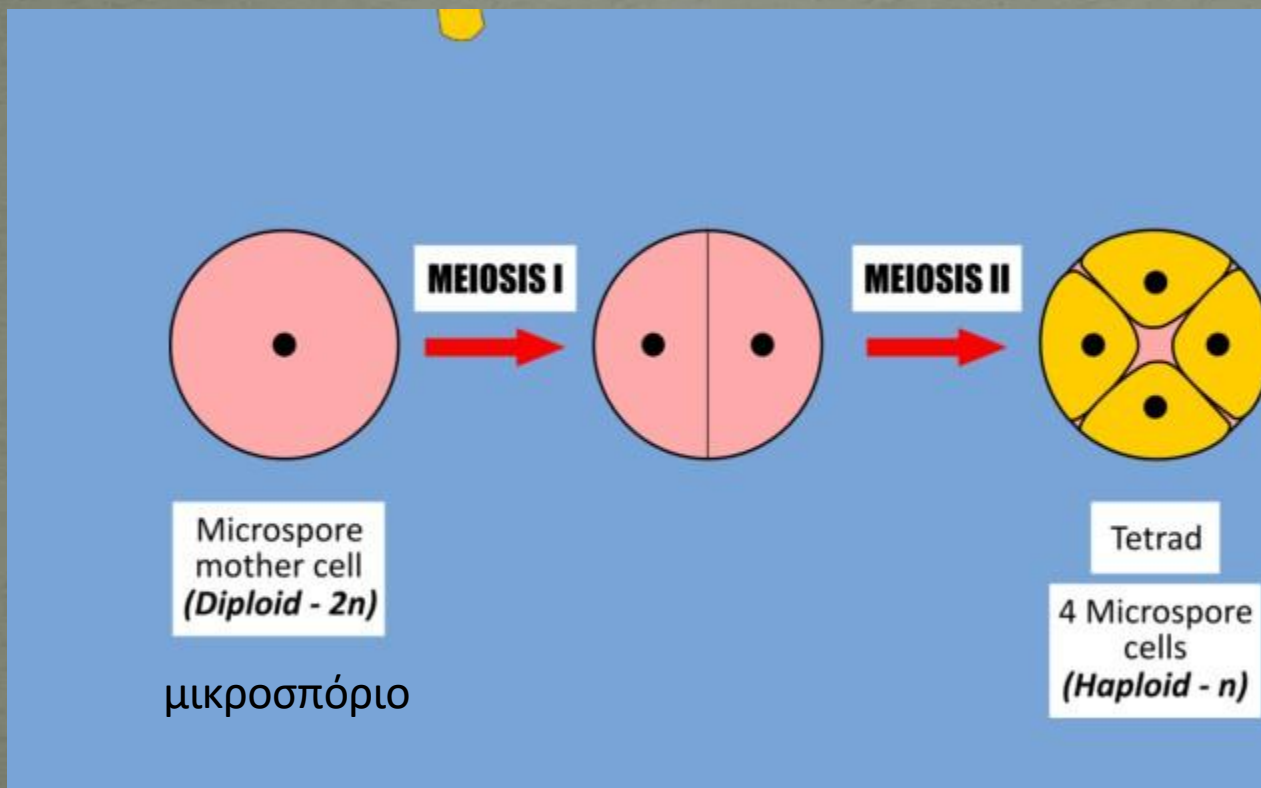
➤ Ανθήρας

Αποτελείται από δύο
λοβούς/ κάθε λοβός από
δύο γυρεόσακκους (εκεί
υπάρχουν οι γυρεόκοκκοι)

➤ Στήμονες

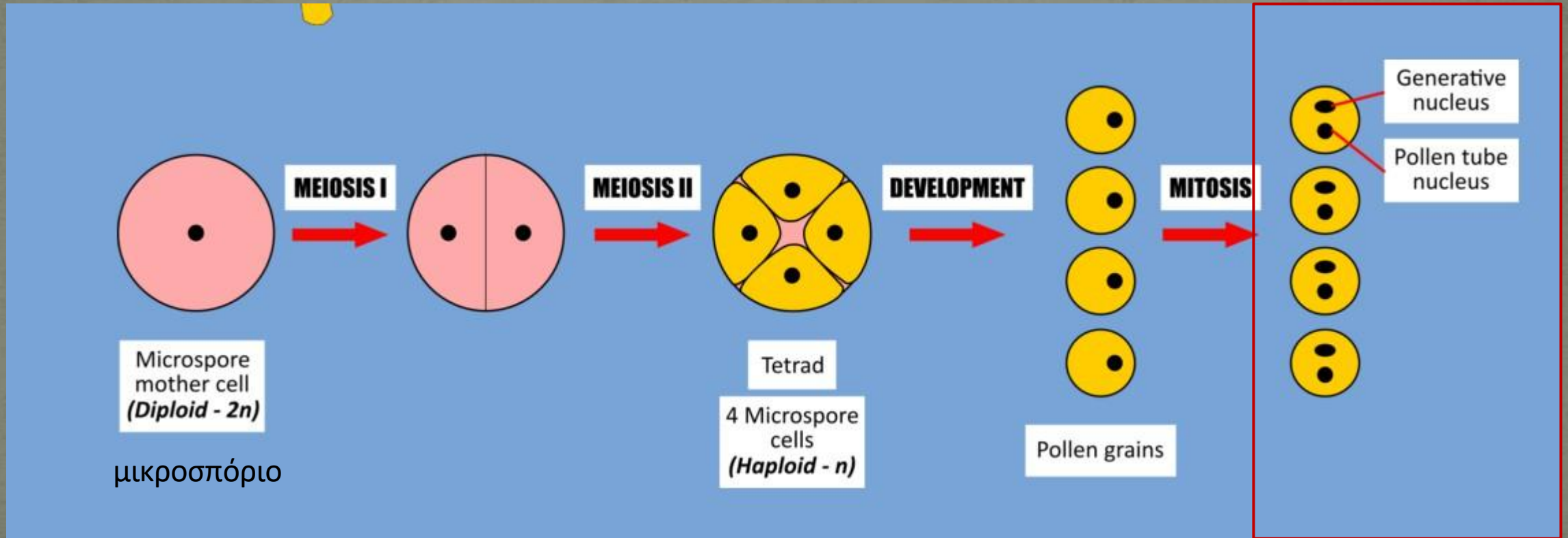
Μικροσποριογέννεση

➤ Στήμονες

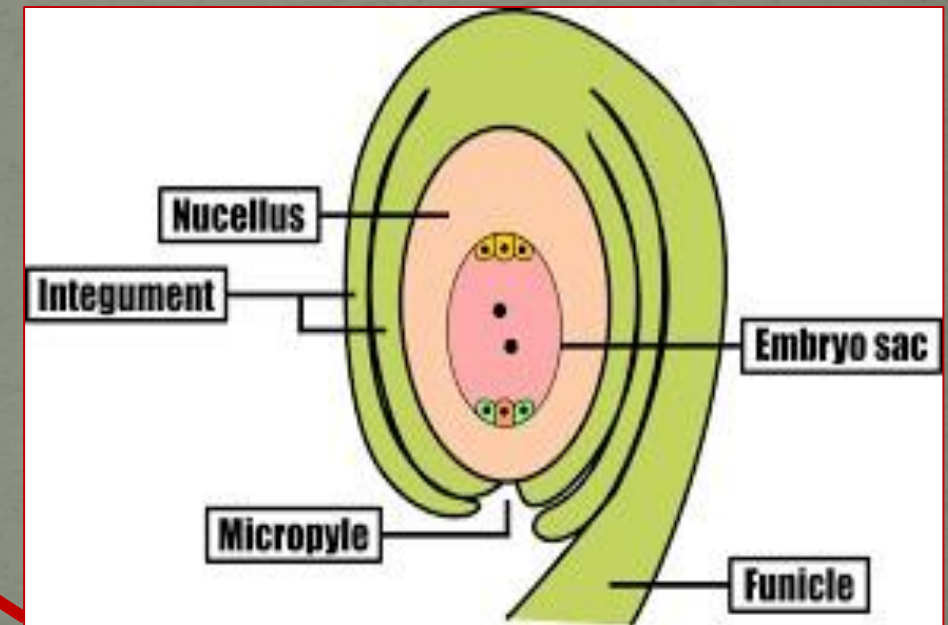
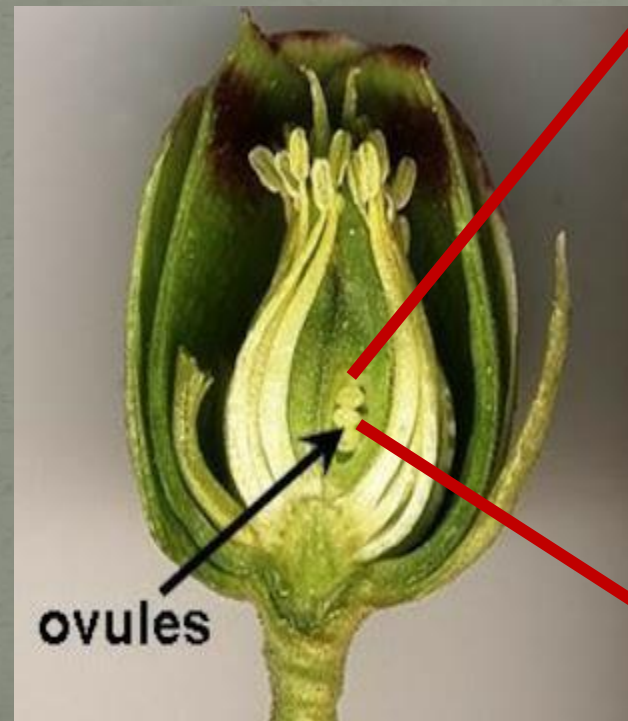
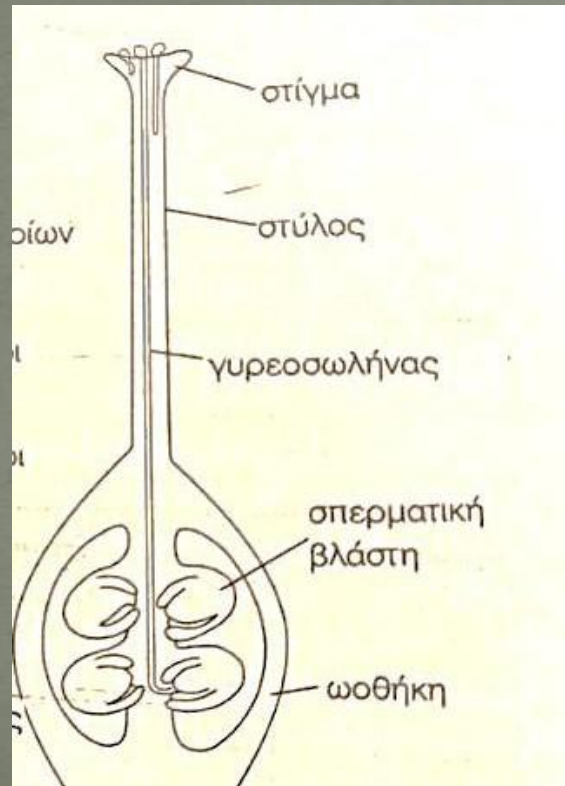
Μικροσποριογέννεση

ανισότιμη μιτωτική διαίρεση με ένα βλασθητικό και έναν γενετικό κύτταρο

Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων

- **Καρπόφυλλα** (αποτελείται από τρία τμήματα: στίγμα, στύλος και ωοθήκη)

Σπερματική βλάστη

<https://plantscience247.blogspot.com/2020/09/ovule-meaning-ovule-diagram.html>

<https://mrrueltuition.com/development-of-pollen-grains-and-embryo-sac/>

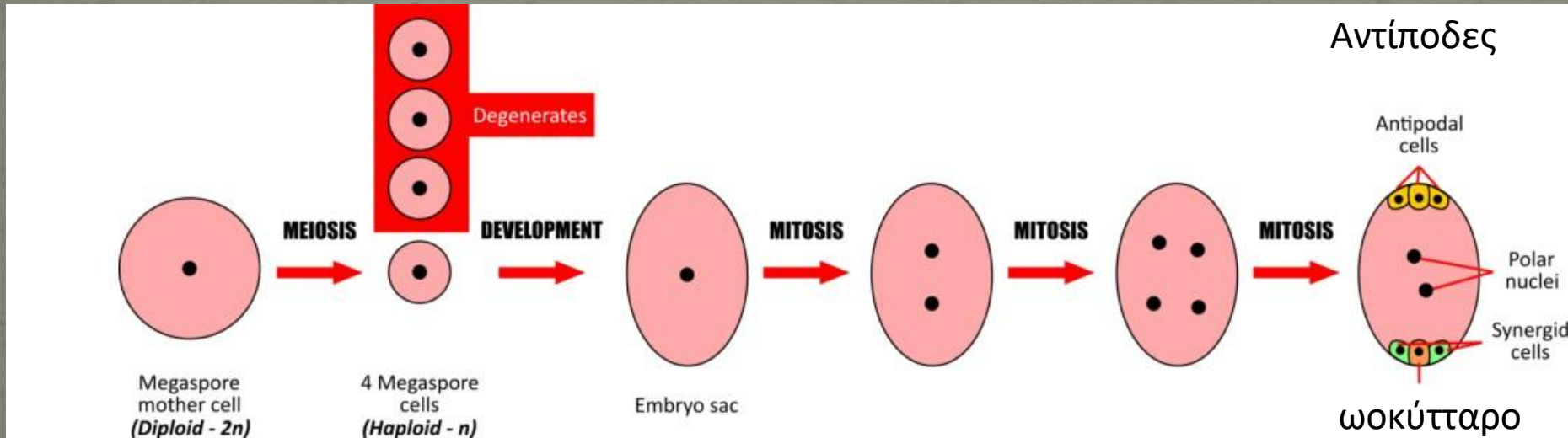
- **Λειτουργικό μακροσπόριο (n)**
μένει μόνο ένα από την τετράδα
- **1η μίτωση** → 2 πυρήνες
μετακινούνται στα δύο άκρα (μικροπύλη-χαλάζη)
- **2η μίτωση** → 4 πυρήνες
2 προς μικροπύλη – 2 προς χαλάζη
- **3η μίτωση** → 8 πυρήνες
3 στη μικροπύλη – 3 στη χαλάζη – 2 κεντρικοί
- **Οργάνωση πυρήνων** → 7 κύτταρα
Στη μικροπύλη
- Ωοκύτταρο (1)
- Συνεργά (2)
- Στη χαλάζη
- Αντικύτταρα (3)
- Στο κέντρο
- Κεντρικό κύτταρο με 2 πολικούς πυρήνες
-

**Τελικό αποτέλεσμα:
Εμβρυόσακος
Επτακυττάριος –
Οκταπύρηνος
(Θηλυκό γαμετόφυτο)**

Μακροσποριογένεση = διαδικασία σχηματισμού μακροσπορίου (ωοκύτταρο)

μακροσποριοκύτταρο

Μεγασπία

Αντίποδες

Πολικοί πύρηνες

Συνεργοί

ωοκύτταρο

<https://mrrueltuition.com/development-of-pollen-grains-and-embryo-sac/>

The development of the **embryo sac** involves similar processes to the development of pollen grains.

Το άνθος

42

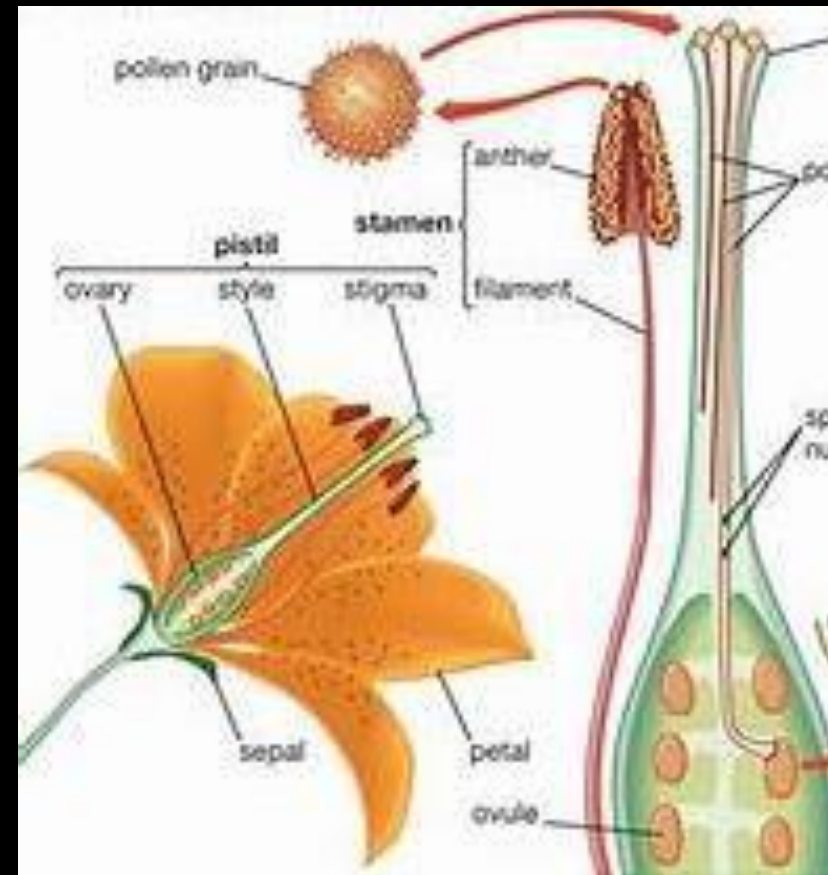
- ❑ Μορφή άνθους
- ❑ Τύποι άνθων και ωοθηκών
- ❑ Ταξιανθίες
- ❑ Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων
- ❑ Επικοινωνία των αγγειόσπερμων
- ❑ Γονιμοποίηση των αγγειόσπερμων

Άνθος

Επικονίαση των αγγειόσπερμων

Επικονίαση =

Η μεταφορά της γύρης από τους ανθήρες στο στίγμα

Άνθος

Επικονίαση των αγγειόσπερμων

Αυτεπικονίαση

Γύρη φυτού μεταφέρεται σε στίγμα άνθους του ίδιου φυτού

Self Pollination

[://www.youtube.com/watch?v=hCloCHwrJdQ](https://www.youtube.com/watch?v=hCloCHwrJdQ)

Άνθος

Επικονίαση των αγγειόσπερμων

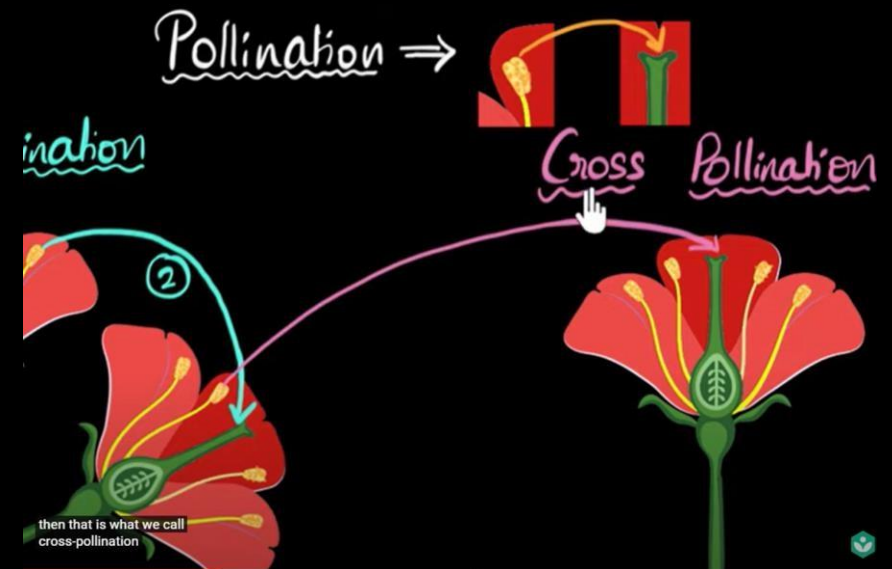
Σταυρεπικονίαση

Γύρη φυτού μεταφέρεται σε
στίγμα άνθους άλλου φυτού

**Για την μεταφορά γύρης απαιτείται
η συμβολή εξωγενών παραγόντων
(έντομα, πουλιά, άνεμος)

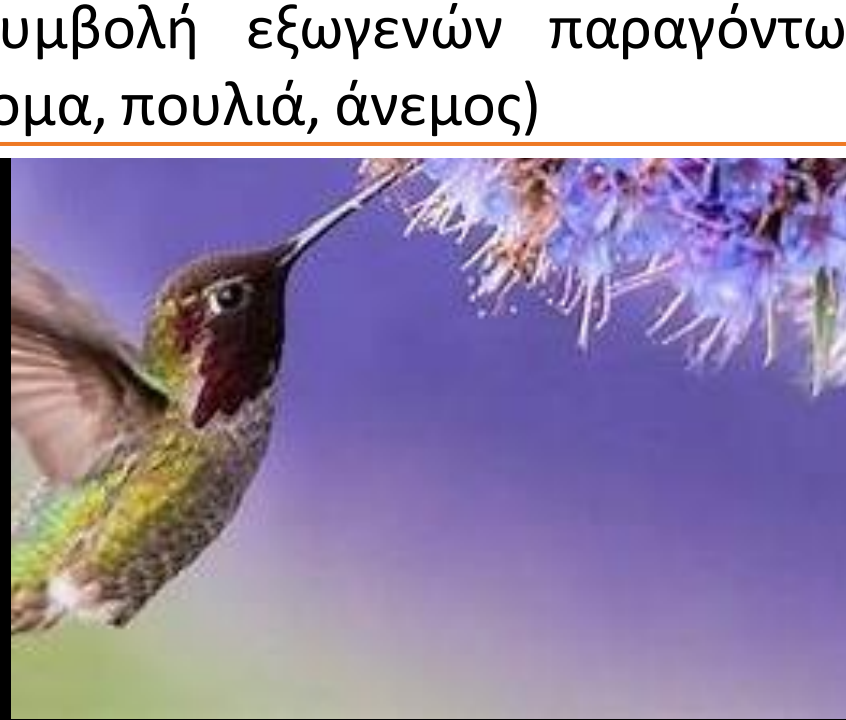

Εντυπωσιακό σχήμα άνθων, χρώμα, νέκταρ

**Για την μεταφορά γύρης απαιτείται η συμβολή εξωγενών παραγόντων (έντομα, πουλιά, άνεμος)

Το άνθος

- ❑ Μορφή άνθους
- ❑ Τύποι άνθων και ωοθηκών
- ❑ Ταξιανθίες
- ❑ Ανατομική διάπλαση του άνθους των αγγειόσπερμων
- ❑ Επικοινωνία των αγγειόσπερμων
- ❑ Γονιμοποίηση των αγγειόσπερμων

+

(Sex cells)

Male gamete

Female gamete

Zygote

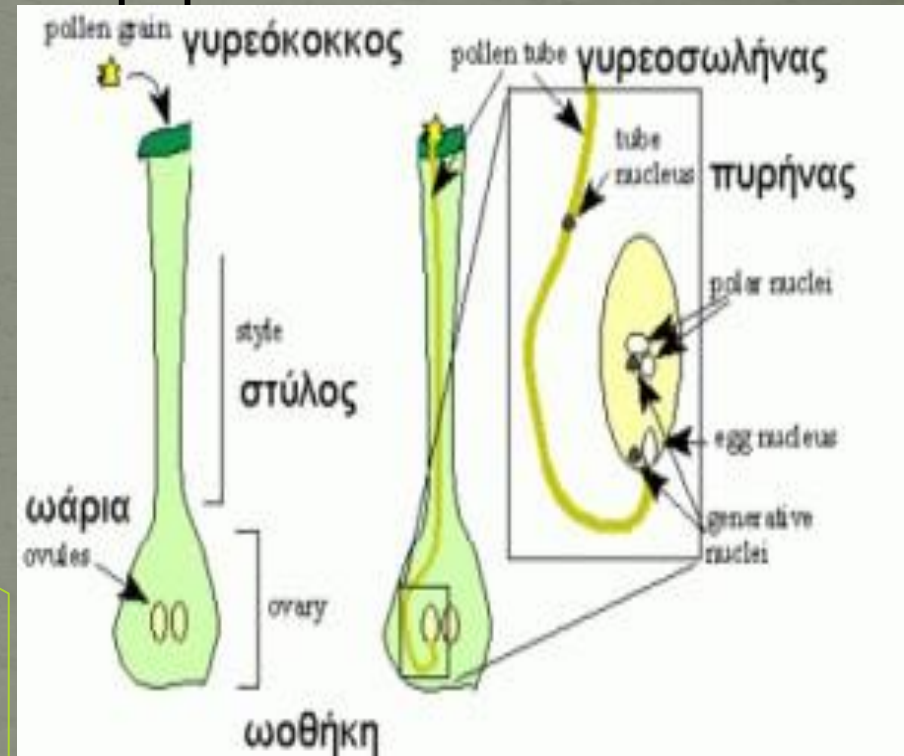
Embryo

Organism

Γονιμοποίηση των αγγειόσπερμων

➤ **Γονιμοποίηση** = Ένωση αρσενικών και θηλυκών γαμετών

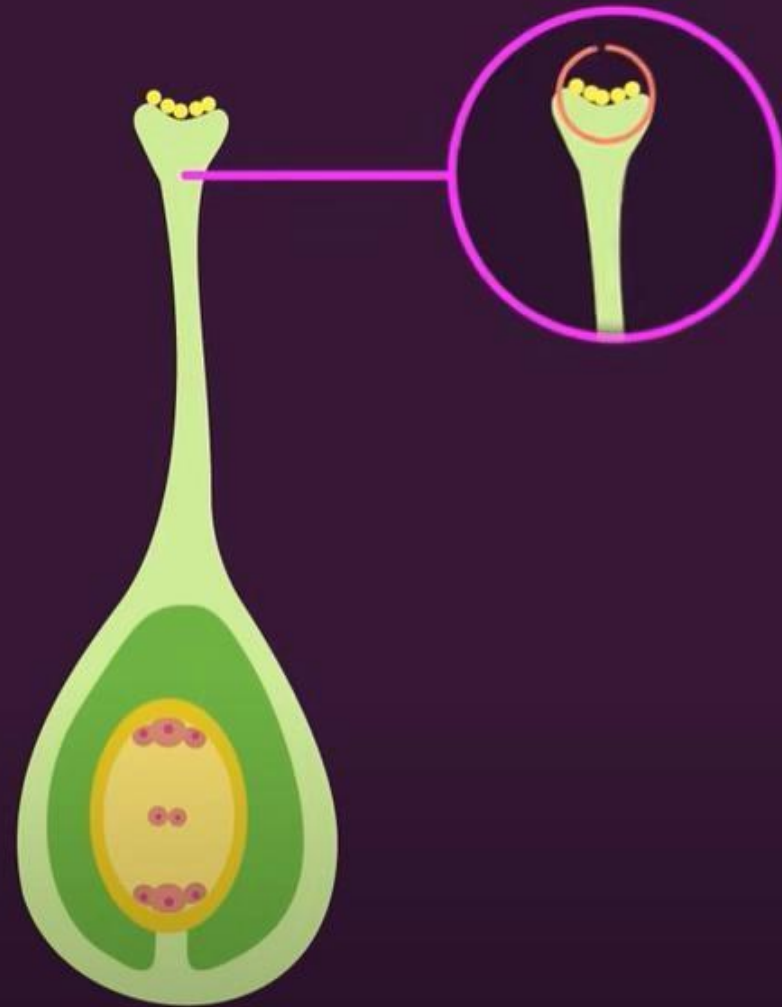
- Προβολή γυρεοσωλήνα μέσα στο στύλο
- και ανάπτυξή του έως την μικροφυλη
- Άκρο γυρεοσωλήνα εισχωρεί στην σπερματική βλάστη
- Βλαστητικός πυρήνας εκφυλίζεται

Ένα σπερματικός πυρήνας ενώνεται με
ωοκύτταρο → **ζυγώτης** → **έμβρυο**

Άλλος σπερματικός πυρήνας ενώνεται με τον
πυρήνα κεντρικού κυττάρου → τριπλοειδής
πυρήνας → μιτωτικές διαιρέσεις → **ενδοσπέρμιο**

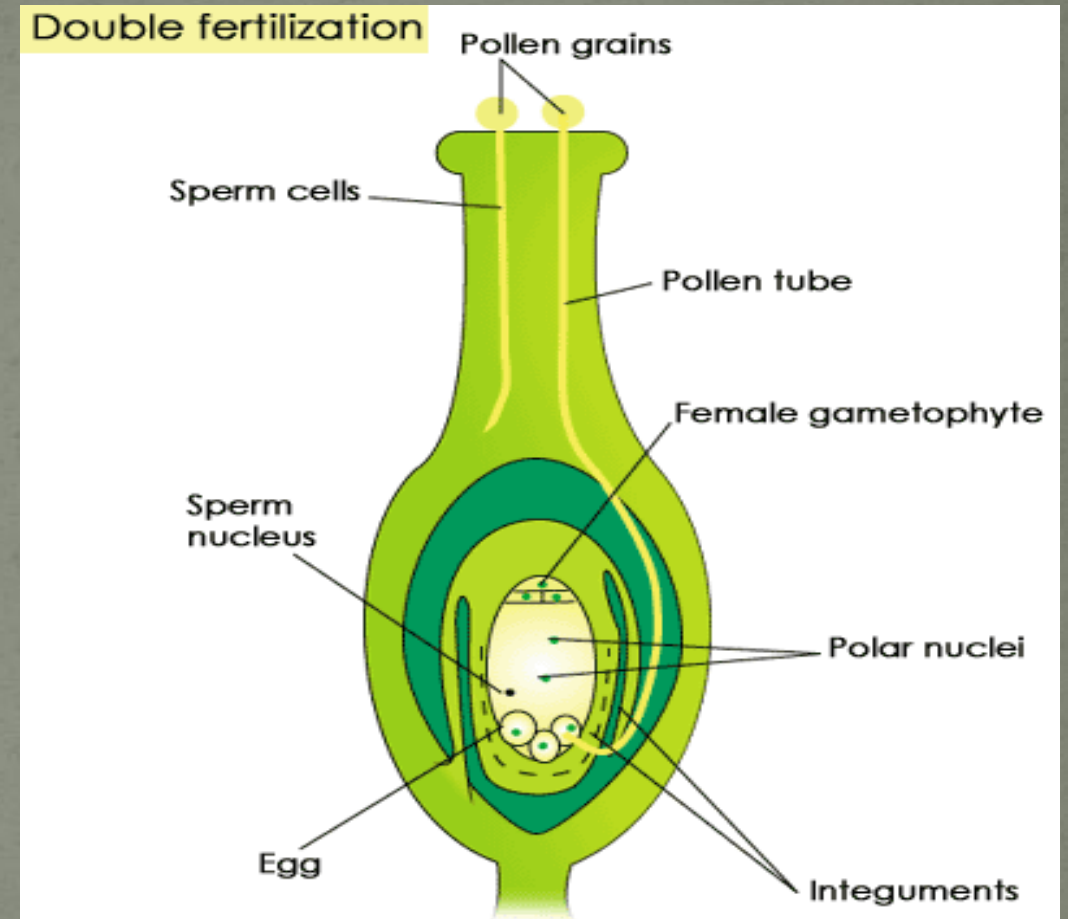
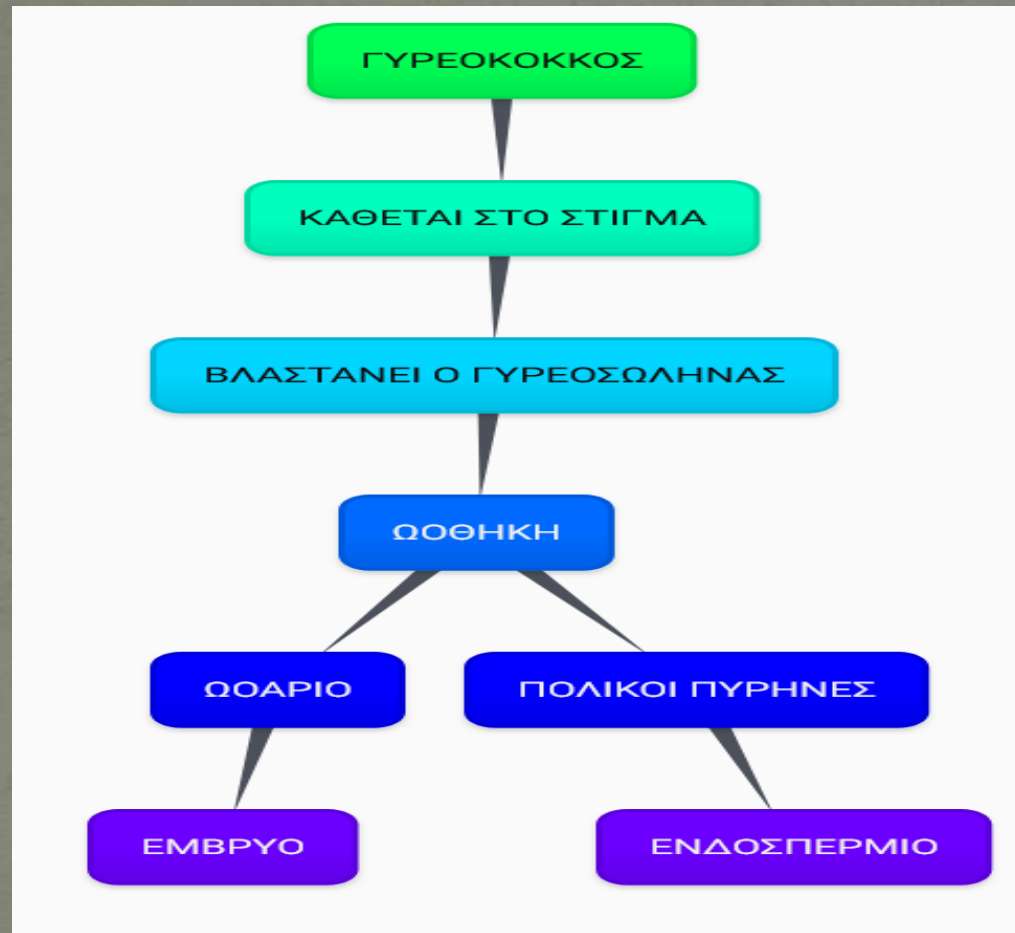
Διπλή γονιμοποίηση

lay (k)

<https://www.youtube.com/watch?v=vMyKhxCEy1Q>

- ΣΤΑΔΙΑ ΓΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ:

Πηγές

55

Δεληβόπουλος Στ. Μορφολογία και Ανατομία Φυτών. ISBN 960-317-015-1

<http://votaniki.gr/orologia/anthodochi/>

<https://www.1800flowers.com/blog/flower-facts/flower-color-meanings/>

<http://votaniki.gr/orologia/anthos/>

<https://texasprairie.org/prairies-and-pollinators/>

<https://orchids-succulents.blogspot.com/p/votaniki-orologia-gramma-delta.html>

<https://www.kalliergeia.com/karoto-botanika-charaktiristika-kalliergoumenou-karotou/>

<https://www.fs.usda.gov/wildflowers/pollinators/animals/birds.shtml>

[Kahoot](#) (ΑΝΘΟΣ)